

СТАНОВИЩЕ

По процедура за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“
Шифър на професионално направление: 8.2.Изобразително изкуство
Докторска програма (код на научна специалност): 05.08.04. Изкуствознание и
изобразителни изкуства

Катедра „Текстил- изкуство и дизайн“
НАЦИОНАЛНА ХУДОЖЕСТВЕНА АКАДЕМИЯ

С кандидат: Зорница Паскулийска

научен ръководител: проф. Анна Бояджиева

Тема:

Тъканите на Уйлям Морис и „Морис и Ко“.

Влияние върху текстила в Европа през първите десетилетия на ХХ век.

Зорница Паскулийска е задочен докторант в катедра „Текстил- изкуство и дизайн“ от 2010г. Нейният дисертационен труд е фокусиран върху фигурата, творчеството и влиянието на един от колосите на текстилния дизайн – У.Морис. Той е бележит автор, с всестранни интереси – в литературата, архитектурата, приложните изкуства, известен е с идеите си за връзката между дизайн, изкуство и занаят.

З.Паскулийска с последователност и аналитичност, характерни за нейната натура, развива избраната тема с ясна лична позиция и с отговорност към всеки детайл от текста. Тя притежава качества не само на художник, но и на анализатор и теоритик, качества - които не се срещат често в студентските среди.

Общи бележки за дисертационният труд

Основната цел на докторантурата е съсредоточена върху творческите и технологични процеси в работа на У.Морис, „Морис и Ко“ и британското движение „Изкуства и занаяти“ в областта на **текстила**, като обхваща- тексилни технологии, материали, орнаментика, композиционни и колоритни решения. Дейността на Морис и съпътстващите художествени движения е недостатъчно известна и проучена в България. Така, че подобен текст на български език е крайно необходим и да се надяваме - не много закъснял.

Начинът по който З. Паскулийска е построила своя дисертационен труд дава възможност чрез изследване на работата, теоритичните и философски възгледи на У.Морис и неговите съмишленици да се проследи развитието на текстила, а от там и на изобразителното изкуство от края на ХІХ в. и първите десетилетия на ХХ в.

Разместването на пластове между отделните художествени жанрове през онези далечни години създават условия за формиране на възгледите на У.Морис, актуални и днес, а именно: „поставяне на акцент върху текстила като самостоятелна форма на художествено изразяване“ и авангардните му идеи „за премахване на границата между изящните и приложните изкуства“. Той защитава позицията за „функция – форма -

материал – начин на изпълнение“ в своята работа, така също нуждата от синтез при създаването на определени творби, както и необходимост от промяна във възледите при проектирането на дадена „предметна среда“. Негов е приносът за възраждането на занаята – текстил.

Многопланово и в същото време изключително прецизно З.Паскулийска изследва развитието на текстила чрез създадена от нея ясна структура и последователност на изложението в докторантския труд. На базата на събраната информация докторантката прави анализи и изразява собствена позиция по темата.

В основните глави на своя труд тя разглежда и анализира:

- творчеството на художниците, свързани с „Изкуства и занаяти“, които поставят идеята за дизайн много преди техните колеги от Баухаус.
- влиянието на У.Морис в Западна, Централна и Източна Европа, като проследява спецификата на различните страни и автори.
- изяснява влиянието на У.Морис в България през първите десетилетия на ХХв.

Към тези основни моменти от докторантския труд З.Паскулийска прибавя много важни дейности на Морис и „Морис и Ко“ във връзка с текстилното производство. Това е богатата палитра от текстилни техники, материали, видовете текстилни форми, използвани при създаването на интериорен текстил. Разгледани са направленията: бродерия, печатани платове и тапети, тъкани платове, машинно тъкани килими, ръчно тъкани килими. Заедно с тези процеси У.Морис набляга и на багрнето с естествени багрила при изпълнението на своите тъкани. В работа си той цели да запази жив текстилния занаят и въпреки техническите постижения в индустриална Англия по това време смята, че художникът трябва да участва във всеки един от етапите при създаването на дадена творба. В работите и дейността му се наблюдават и екологични послания, така актуални и днес. Отбелязана е и ролята на У.Морис, който посочва *гоблена* като „най- благородното“ от текстилните изкуства, *гоблена*, който няма утилитарна функция и е изграден от различни текстурата /структура/, колорит и сюжет /библейски, митологични, исторически/, характеризиращи всяка художествена творба. У.Морис е пионерът, който възражда *гоблена* десетилетия преди Льорса. Първи поставя граница между декоративно и приложно.

В текста на З.Паскулийска всички творчески и технически дейности, свързани със създаването на определен текстилен продукт са подробно описани и изследвани, като докторантката по убедителен начин доказва влиянието на У.Морис в цялостното развитие на текстила в Европа.

Малко известно и неизследвано е влиянието на У.Морис в България през първите десетилетия на ХХ в. В дисертацията е обърнато особено внимание на развитието на българският текстил през този период, авторите, работили тогава, както и обучението по текстил. Тук З.Паскулийска е направила невъзможното- да събере оскъдния материал за тези години и интелигентно да го обособи в текстове и илюстрации, които да преобщи българския текстил към световните тенденции през първите десетилетия на ХХ в. /сецесион, национална идентификация /.

Интересното е, че в тази глава З.Паскулийска обръща внимание на работата на българските художници, от областта на текстила, като проф. Мара Йосифова, която е автор на проекти за *стенни килими*; както и на проекти за *печат*. Като се има предвид, че тази авторка е била години наред преподавател по текстил в Художествената академия е важно да се преоткрие дейността ѝ, свързана с нейното творчество. Още повече, че тя е специализирала в Австрия /при Едуард Йозеф Визгрил/ и там се е докоснала до идеите на „Изкуства и занаяти“. Разгледана е и работата на Руска Попвасилева, също интересна текстилка, в Първата изложба за приложно изкуство в България през 1936г. като показване на „родно изкуство“, както и проекти за текстил на художници, работили през периода. В целия труд З.Паскулийска задълбочено събира, изследва и систематизира текстове и визуални материали по темата, за да открие най-подходящия път към изследвания проблем. Използва огромна по количество преводна литература от английски език, която стриктно набавя за своята работа. Трябва да отбележа, че на български език подобна литература е изключително оскъдна. Докторантката среща трудности при откриване на подходящи материали, но чрез своето лично отношение и страстта ѝ от една страна към литературния жанр и науката, а от друга – към темата за личността и творчеството на У.Морис и работата на неговите съмишленици, тя направи своите анализи и своите научни изводи. Целият дисертационен труд е построен върху задълбоченото теоритично изследване на З. Паскулийска.

От казаното може да заключим, че целите и задачите, формулирани в дисертацията притежават яснота и конкретност.

Актуалност и значимост на проблема в научно и научно-приложено отношение:

Трудът на З.Паскулийска е изключително ценен и значим за катедра „Текстил- изкуство и дизайн“- за нейните студенти и преподаватели, убедена съм - за катедра „Изкуствознание“и за други специалности от НХА, както и за теорията и критиката на изобразителното изкуство у нас. Текстът е актуален със своя подробен анализ за развитието на текстила в Европа и България през края на XIX и първите десетилетия на XXв., изграден на базата на многопластовото творчество на У.Морис, „Морис и Ко“и движението „Изкуства и занаяти“.

Дисертационният труд се състои от един том текстова част /увод, изложение от 3 глави, заключение, справка за приносите, списък с публикации, библиография/- от 224 стр., втори том с 197 ч.б. илюстрации, преведен текст от У.М. от 1893г., както и списък на художниците, включени в изследваната тема.

Публикации

Авторката има достатъчен брой публикации по темата в академичните издания, които са представени в дисертационния труд.

Приноси:

Дисертационният труд е важен с анализите и изводите, съдържащи се в него. Ще цитирам някои от приносите, извадени от текста на докторантурата:

- В дисертационния труд за първи път е представен подробен анализ на български език на текста, създаден от У.Морис и „Изкуства и занаяти“.
- Направен е успешен опит да се проследи и обобщи приносът на У.Морис в текста.
- Анализирани са художествени стилове и автори, които повлияват в тези години на работата на У.Морис и „Морис и Ко“.
- За първи път в специализираната литература е направен опит за анализ на текста повлиян от движението „Изкуства и занаяти“ в почти цяла Европа, като е обърнато внимание на Източна Европа и на България.
- Обхванато е разнообразието от техниките и стилистическите характеристики на текста.
- За първи път е направен анализ на влиянието на У.Морис в средите на художниците в България.
- Изтъкната е ролята на У.Морис за обособяването на текста като дизайн, занаят и изкуство.
- За пръв път е направен опит за подробно визуално представяне на текста на У.Морис и „Изкуства и занаяти“.
- Изключително важно е, че за пръв път се показват непубликувани досега проекти за текстил на български художници: Хараламби Тачев, Петър Морозов, Иван Пенков и Стефан Баджов.

Обобщение.

Като научен ръководител имам наблюдения върху работата на З.Паскулийска във връзка с работата ѝ по докторантския труд.

В своята работа З.Паскулийска прояви самостоятелност при подбора на подходящата литература и конструирането на докторантския труд, обособен в три глави, които допринасят за пълното изясняване на темата. Прояви еродияция и интелигентност по отношение на написване на текста и компетентност при излагане на тезите в своя труд, положи огромен труд по намиране, селектиране и анализиране на подходящи текстови материали и илюстрации. Считаю, че събраните текстове и визуални материали по темата ще бъдат незаменимо помагало при обучението на студентите от специалност „Текстил- изкуство и дизайн“.

Моята оценка за представения дисертационен труд и заключителните тези, заложиени в него е ПОЛОЖИТЕЛНА.

*Предлагам на членовете на уважаемото научно жури, да гласуват **положително** за присъждането на З.Паскулийска на образователната и научна степен „доктор“.*

Изготвил становището

Научен ръководител: проф. Анна Бояджиева

